

В І Д Г У К
офіційного опонента на дисертацію Литвиненка Кирила Олександровича
«Гуманітарні чинники генерування сепаратистських рухів в Україні»,
подану на здобуття наукового ступеня
кандидата філософських наук за спеціальністю
21.03.01 – гуманітарна і політична безпека держави (філософські науки)

У дисертації Литвиненка Кирила Олександровича «Гуманітарні чинники генерування сепаратистських рухів в Україні» проаналізовано історичні передумови формування сепаратистських рухів в Україні, роль гуманітарних чинників у їх виникненні та активізації, наслідки діяльності таких рухів для національної безпеки України, нормативно-правові та інституційні механізми боротьби з ними, а також потенціал гуманітарної політики у протидії та запобіганні проявам сепаратизму в Україні.

Основною метою автором було визначено дослідження ролі гуманітарних чинників у формуванні сепаратистських рухів на території України. В рамках цієї мети було поставлено низку завдань, зокрема, аналіз феномену сепаратизму в його історичному становленні, загальна класифікація його форм і видів; дослідження соціальних, культурних та історичних передумов формування і поширення сепаратистських рухів в Україні; аналіз внутрішніх і зовнішніх гуманітарних чинників генерування і поширення сепаратистських рухів в Україні; визначення інституційних та нормативних механізмів запобігання та протидії сепаратизму; формування завдань гуманітарної політики як інструменту запобігання сепаратизму в Україні.

Вказані мета і завдання дослідження у повному обсязі розкриті у відповідних його структурних частинах. Визначені автором об'єкт і предмет дослідження, теоретико-методологічна база дисертації та її науковий інструментарій є цілком коректними й адекватними. З огляду на це отримані

дисертантом результати, положення наукової новизни не викликають сумнівів чи зауважень.

Дисертаційне дослідження побудоване логічно та послідовно, має виражене науково-практичне спрямування, оскільки виконувалося в рамках комплексних наукових проєктів Національного інституту стратегічних досліджень, зокрема «Зміцнення гуманітарної безпеки Української держави в умовах європейської інтеграції та ескалації зовнішніх загроз» (2015 р., номер державної реєстрації 0115U003115), «Пріоритети зміцнення гуманітарної безпеки Української Держави в умовах зовнішніх загроз» (2016 р., номер державної реєстрації 0116U001479), «Модернізація української гуманітарної безпеки в сучасних суспільно-політичних умовах» (2017 р., номер державної реєстрації 0117U004186). Основний зміст дослідження викладений у 3 розділах, які об'єднують 8 підрозділів.

Так, у першому розділі дисертації («Аналіз сепаратизму в науковому дискурсі та суспільно-політичній практиці») проаналізовано історичні витоки суспільно-політичного явища сепаратизму, формування його поняття, основні класифікації його видів та форм. Автор доводить, що вказане явище сформувалося в епоху модерну і пов'язане з такими історичними процесами, як становлення державного суверенітету, формування націй та національних держав, закріплення на міжнародному рівні принципів права націй на самовизначення і територіальної цілісності держав. Заслуговує на увагу теза дисертанта про амбівалентність явища сепаратизму, яке може виступати як засобом дезінтеграції держави і порушення балансу геополітичної безпеки, так і засобом реалізації економічних, політичних, соціальних, культурних інтересів певного етносу.

У другому розділі дисертації («Проблеми сепаратизму в Україні: гуманітарний аспект») досліджуються історичні передумови формування і поширення сепаратистських рухів в Україні, а також проводиться аналіз впливу

на ці процеси внутрішніх і зовнішніх чинників. Автор робить висновок, що поряд з об'єктивно існуючими передумовами та зовнішніми чинниками, формуванню та розвитку сепаратистських настроїв у відповідних регіонах України сприяла також діяльність певних внутрішніх проросійських акторів, а також слабкість і непослідовність гуманітарної політики держави, яка не змогла вирішити завдання формування та захисту єдиного гуманітарного простору країни.

Третій розділ дисертації «Гуманітарна політика України щодо запобігання на подолання наслідків діяльності сепаратистських рухів» присвячений наслідкам діяльності сепаратистських рухів в Україні, їхньому впливу на гуманітарну безпеку України, наявним нормативно-правовим та інституційним механізмам забезпечення національної безпеки України, а також потенціалу засобів гуманітарної політики у запобіганні та протидії проявам сепаратизму. Автор приходить до висновку про те, що до 2014 року діяльність органів державної влади України у сфері забезпечення національної безпеки практично не була орієнтована на протидію загрозам сепаратизму. Також обґрунтовується доцільність використання засобів гуманітарної політики для подолання наслідків діяльності сепаратистських рухів та запобігання їх генеруванню у майбутньому і наводяться рекомендації щодо підвищення ефективності гуманітарної політики як інструменту протидії сепаратизму в Україні, а також зовнішнім факторам, спрямованим на дезінтеграцію гуманітарного простору України.

Кожен розділ дослідження логічно завершується узагальнюючими висновками, що відповідають їх змісту та підкреслюють думку автора. Також сформульовані загальні висновки за результатами дослідження, які є логічними і в цілому відповідають поставленим завданням.

Важливість основних положень та висновків даної дисертації для науки та практики полягає у тому, що вони розширюють наукові уявлення про сутність явища сепаратизму, ролі гуманітарних чинників у формуванні та активізації гуманітарних рухів, а також містять практичні рекомендації щодо вдосконалення

гуманітарної політики як ефективного інструменту протидії проявам сепаратизму та забезпечення гуманітарної безпеки держави. Таким чином, результати дослідження можуть бути використані у практичній діяльності законодавчого та виконавчих органів влади, при підготовці нормативно-правових та програмних документах у сфері гуманітарної політики, у подальших дослідженнях феномену сепаратизму та проблем формування гуманітарної політики та захисту гуманітарної безпеки, а також при підготовці навчальних курсів з відповідних спеціальностей.

Основні результати дисертаційного дослідження були належним чином апробовані та опубліковані у наукових фахових виданнях.

Проте у процесі аналізу дисертаційної роботи виникли деякі зауваження, а саме:

1. Одним із факторів, що сприяють поширенню сепаратистських настроїв у певних країнах автор визначає проблему співвідношення принципів самовизначення народів (націй) і територіальної цілісності держав, а також практику міжнародного співтовариства щодо їх реалізації. На нашу думку, корисно було б приділити більше уваги конкретним прикладам прояву даної проблеми та можливим шляхам її подолання.

2. Третій підрозділ першого розділу дисертації присвячений класифікації форм і видів сепаратизму, але при цьому автор не кваліфікує сепаратистські рухи, які безпосередньо діють в Україні.

3. Аналізуючи зовнішні чинники, спрямовані на дезінтеграцію національного гуманітарного простору України, автор відзначає використання Російською Федерацією засобів інформаційного впливу, який здійснювався через певні канали. Доцільним видається дослідити загальний потенціал держави у протидії такому впливу та конкретні кроки, які здійснювались за останні роки.

Проте вказані зауваження не зменшують наукової цінності роботи і можуть розглядатися як побажання для подальшої дослідницької та практичної діяльності здобувача.

Загалом дисертаційне дослідження Литвиненка Кирила Олександровича є самостійною, логічною та аргументованою, науково завершеною працею, у якій кваліфіковано визначені та належним чином теоретично обґрунтовані мета, завдання дисертації, основні висновки і положення, а також наукова новизна роботи. Автореферат дисертації ідентично відображає зміст дисертаційної роботи та її основні положення. Аналіз дисертаційної роботи, автореферату дисертації і публікацій дозволяє зробити висновок про відповідність теми та змісту дисертації паспорту спеціальності 21.03.01. – гуманітарна та політична безпека держави (філософські науки).

Зважаючи на все зазначене, вважаємо, що дисертаційне дослідження виконане на належному науково-теоретичному рівні і відповідає за структурою та змістом вимогам, визначеним у Порядку присудження наукових ступенів, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року (зі змінами, внесеними Постановами Кабінету Міністрів № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015 та № 567 від 27.07.2016), а її автор заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 21.03.01 – гуманітарна і політична безпека держави (філософські науки).

Кандидат філософських наук, доцент,
головний консультант управління аналізу
суспільно-політичних процесів
Головного департаменту
з питань внутрішньої політики
Адміністрації Президента України.

О. Р. ТИТАРЕНКО

« 09 » січня 2019 року

Підпис	<i>О.Р. Титаренко</i>
ЗАСВІДЧУЄТЬСЯ	
Керівник Департаменту управління персоналом	
	<i>М. Мартинюк</i>
"	" 20__ р.

